

**5 Langileak partaide
dituzten enpresak
eta lurraldeari
egiten dioten
ekarpena**

Igor Ortega

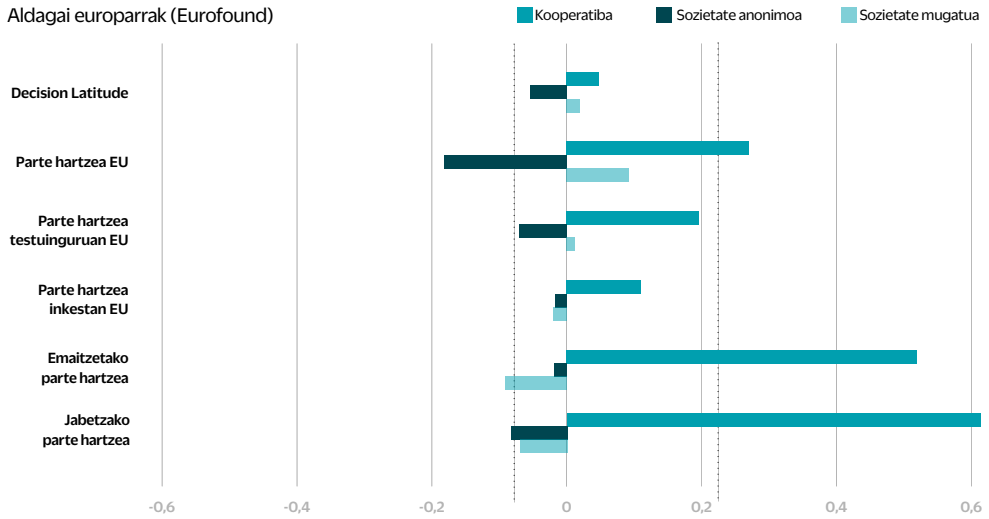
5.1

Sarrera

Atal honetan, zenbait adierazle sozioekonomiko aztertzen dira, langileak partaide dituzten enpresek lurraldeari egiten dioten ekarpena nabarmentzeko. Horretarako, kooperatiben egoerari erreparatuko diogu. Erabaki hori hartzeko arrazoiak izan dira parte hartzea duten enpresetatik kooperatibak direla aipagarrienak, eta eskuragarri daudela kooperatibek Euskal Herrian duten eragina neurtzeko eta konparatzeko datu estatistikoak.

Mondragon Unibertsitateko Parte Hartzearen Behatokiari aurrez begiratu bat eginda ikusten denez, merkataritza sozietateekin alderatuta (SAk eta SMak), maila altuagoak dituzte kooperatibek jabetzako eta emaitzetako parte hartzean (ikusi 1. irudia), baita kudeaketako parte hartzean ere (ikusi 2. irudia).

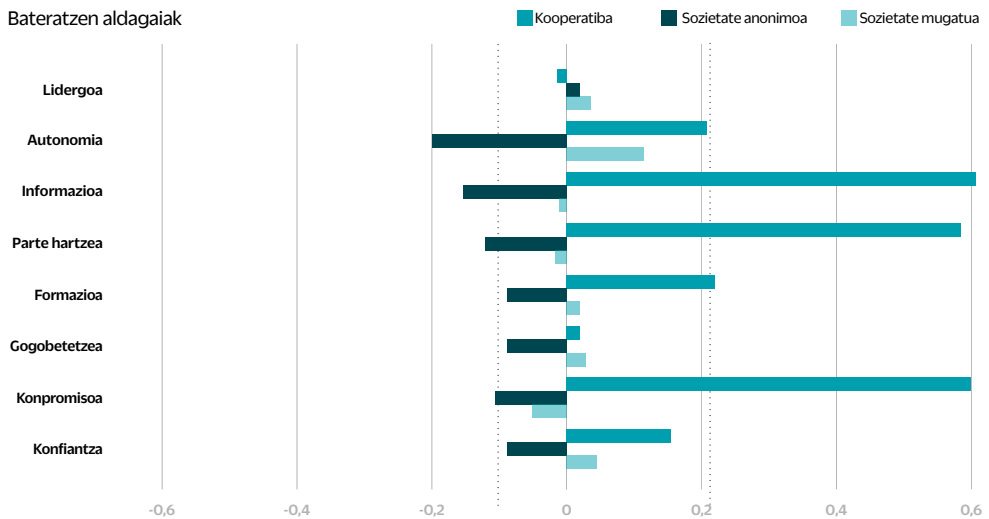
Aldagai europarrak (Eurofound)



1. Irudia: Parte hartzea Gipuzkoan, enpresen edo egitura juridikoen arabera (Eurofound aldagaiak)

Gainerako enpresetan baino ugariagoak dira kooperatibetan parte hartzea sustatzeko jardunbideak (ikusi 2. irudia); inkestak adierazten denez, kooperatibetako langileek autonomia eta gardentasuna handiagoak dituzte euren lantegietan, hots, erabakiak hartzeko jarrera proaktiboagoa izaten uzten diete, eta autonomia handiagoa. Gainera, informazio gehiago dute enpresa proiektuaz eta enpresaren emaitzez. Era berean, enpresak langileek kudeaketan parte hartzeko mekanismoak dituela, eta langileen formazioan ere inbertitzen duela hautematen dute. Parte hartze maila handiago horiek, berri, lotura dute enpresako langileek ongizatearekiko duten pertzepzio positiboarekin, batez ere “konpromisoa” eta “konfiantza” aldagaiei dagokienez.

Bateratzen aldagaiak



2. Irudia: Parte hartzea Gipuzkoan eta langileen ongizatea, enpresen edo egitura juridikoen arabera (Bateratzen aldagaiak)

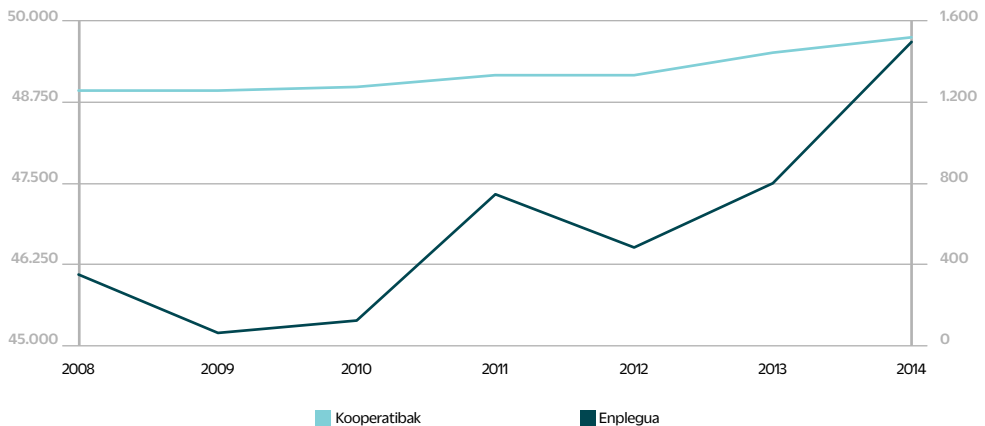
Baina parte hartzeko jarduerak enpresako langileei dakarzkieten onurez gain, beste zer bat ere jorratu nahi dugu: zer eragin duten gure lurraldean langileak partaide dituzten enpresek; zehazki, kooperatibek. Ekarpen hori neurtzeko, azken krisialdian (2008-2014) kooperatibek izan duten bilakaera aztertu dugu, merkataritza enpresen (SAk eta SMak) eta, oro har, euskal ekonomiaren bilakaerarekin alderatuta. Adierazle hauek erabili ditugu azterketa horretan: enpresa demografiaren alorrekoak (jarduera eta enplegua) eta jarduera berritzaileari dagozkionak, batez ere I+G jarduerak. Adierazleak hautatzeko irizpidea izan da enpresa ereduaren bilakaera konparatua egiteko aukera ematen duten iturri estatistikoak egotea. EUSTATetik jaso ditugu datuak eta, inoiz, Eusko Jaurlaritzaren Enplegua eta Gizarte Politiketako Sailak bi urtez behin argitaratzen dituen "Gizarte ekonomiaren estatistika" txostenetatik.

Hurrengo ataletan dituzue azterketaren emaitzak

5.2

Jarduera eta enplegua: kooperatiben erresilientzia

Literatura akademikoak eta gaiari buruz egindako ikerketek berresten dutenez, kooperatibek gainerako enpresek baino hobeto eusten diete jarduerari eta enpleguari ekonomiaren atzeraldi garaietan⁸⁹. Euskal enpresen egoeraren bilakaerak ere berretsi egiten du kooperatiben ezaugarri hori. 2008-2014 epean, gora egin zuen kooperatiben kopuruak eta horiek sortutako enpleguak.



2. Irudia: 2008-2014 epean kooperatiba kopuruak eta enpleguak izan zuen bilakaera

89: (Bretos & Morandeira, 2016); (Cantarero, González-Loureiro, & Puig, 2013); (Díaz & Marcuello, 2010); (Pomares & Grávalos, 2001); (Morandeira, 2014); (Perad, 2016); (Román, 2014); (Sala Ríos, Farré Perdiguier, & Torres Solé, 2014); (Sala Ríos, Torres Solé, & Farré Perdiguier, 2015); (Soto & Díaz, 2018); (Villafáñez, 2014).

Krisi garaian, %22,8 igo zen enpresa kooperatiboen kopurua, EUSTATen zenbaketaren arabera; kooperatiben sektorean lan egiten dutenen kopurua, berriz, %7,8. Bilakaera okerragoa izan zuten EAeko ekonomiak eta merkataritza enpresek.

“2008-2014 epean, gora egin zuen kooperatiben kopuruak eta horiek sortutako enpleguak”

| | 2008 | 2010 | 2012 | 2014 | 14/08 |
|-------------------|---------|---------|---------|---------|---------|
| Enplegua, guztira | 184.290 | 171.345 | 165.517 | 159.001 | %-13,72 |
| S. anonimoa | 8.476 | 7.788 | 6.882 | 6.185 | %-27,03 |
| S. mugatua | 44.118 | 45.377 | 43.341 | 41.626 | %-5,64 |
| Kooperatibak | 1.248 | 1.261 | 1.346 | 1.533 | %22,83 |

Iturria: Eustat. Dirae

1. Taula – 2008-2014 epean enpleguak izandako bilakaera, enpresaren izaera juridikoaren arabera sailkatuta

Enpresa kopuruari dagokionez, euskal enpresa sareak ez zuen kooperatiben hazkunde bidetik jo, alderantzizkotik baizik: lurraldeko enpresen %13,7 itxi ziren aztertutako epean (ikusi koadroa). Nabarmena da, halaber, kooperatiben bilakaera positiboa, sozietate mugatuen joera negatiboarekin alderatuta (enpresen %5,6 itxi ziren) eta, batez ere, sozietate anonimoenarekin, haien laurdena baino gehiago itxi baitziren krisia zela eta.

| | MERKATARITZA SOZIETATEAK | SOZIETATE KOOPERATIBOAK |
|-------------|--------------------------|-------------------------|
| 1. sektorea | * | * |
| Industria | %-11,1 | %-9,0 |
| Eraikuntza | %-31,5 | %-2,5 |
| Zerbitzuak | %-2,7 | %42,3 |

Iturria: Geuk prestatua, EUSTAT.Diraeren datuekin.

2. Taula – 2008-2014 epean enpresa kopuruak izandako bilakaera, enpresa ereduaren eta sektorearen arabera sailkatuta

Ekonomiaren sektore nagusiekiko alderatuz datuok, sektore guztietan izan dute bilakaera hobea kooperatibek: industrian, hobexea goa, kooperatibek sektore horretan galdu arren enpresa gehien; eraikuntzan eta zerbitzuetan, berriz, nabarmen hobea.

“Nabarmena da kooperatiben bilakaera positiboa, sozietate mugatuaren joera negatiboarekin alderatuta (enpresen %5,6 itxi ziren) eta, batez ere, sozietate anonimoenarekin”

| | MERKATARITZA SOZIETATEAK | SOZIETATE KOOPERATIBOAK |
|--------------|--------------------------|-------------------------|
| 0-5 | %-5,6 | %42,5 |
| 6-49 | %-17,2 | %-2,3 |
| 50-99 | %-18,6 | %6,5 |
| 100-249 | %-18,1 | %4,6 |
| 250-500 | %-22,4 | %0,0 |
| 500+ | %11,1 | %7,6 |
| Total | %-9,0 | %22,8 |

Iturria: Geuk prestatua, EUSTAT.Diraaren datuekin

3. Taula – 2008-2014 epean enpresa kopuruak izandako bilakaera, enpresa ereduaren eta tamainaren arabera sailkatuta

Tamainari dagokionez, 500 langiletik gorako enpresetan izan ezik gainerako segmentu guztietan kooperatibek bilakaera hobea izan dute berresten dute datuek. Hain zuzen ere, segmentu horretan izan dute bilakaera positiboa merkataritza enpresek, gainerako segmentuetan ez bezala, non datu negatiboak izan baitituzte. Enpresa handien artean ere bilakaera hobea izan dute merkataritza sozietateek kooperatibek baino.

Enpleguari dagokionez, nabarmen hobea izan da kooperatiben bilakaera, krisi garaian, EAEko gainerako enpresetan baino, non % 9,8egin zuen behera oro har.

| | 2008 | 2010 | 2012 | 2014 | 14/08 |
|--------------------------|---------|---------|---------|---------|--------|
| Enplegua, guztira | 942.479 | 906.044 | 873.121 | 849.335 | %-9,8 |
| S. Anonimoa | 261.274 | 241.752 | 227.266 | 212.175 | %-18,7 |
| S. Mugatua | 269.282 | 269.478 | 257.377 | 246.994 | %-8,2 |
| Kooperatibak | 46.068 | 45.468 | 46.585 | 49.704 | %7,8 |

Iturria: Geuk prestatua, EUSTAT.Diraaren datuekin.

4. Taula – 2008-2014 epean enpleguak izandako bilakaera, enpresaren izaera juridikoaren arabera sailkatuta

Halaber, bilakaera positiboa izan du kooperatibetako enpleguak sozietate mugatuetakoarekin alderatuta (enpleguaren %8,2 galdu dute), eta, batez ere, sozietate anonimoetakoarekin konparatuta (ia% 19ko galera).

| | 2008 | 2010 | 2012 | 2014 | 14/06 |
|---------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|--------------|
| Lehenengo sektorea | * | * | 172 | 197 | * |
| Industria | 22.622 | 19.165 | 20.144 | 20.272 | %-10,3 |
| Eraikuntza | 1.244 | 1.105 | 963 | 1.020 | %-18,0 |
| Zerbitzuak | 22.202 | 25.198 | 25.306 | 28.215 | %27,0 |
| Guztira | 46.068 | 45.468 | 46.585 | 49.704 | %7,89 |

Iturria: Geuk prestatua, EUSTAT.Diraaren datuekin

5. Taula – 2008-2014 epean kooperatibetako enpleguak izandako bilakaera, sektore ekonomikokoa sailkatuta

Kooperatibetako enplegua sektoreka aztertuta, ordea, emaitza desberdinak ageri zaizkigu, jarduera alorraren arabekoak. Zerbitzuen sektorean, adibidez, 6.000 enplegu sortu dira. Enplegu horiei esker izan du bilakaera positiboa EAEko kooperatibetako enpleguak; bide batez, industrian eta eraikuntzan kooperatibek izan duten lanpostu galera konpentsatu dute zerbitzuen sektorean sortutakoek.

“Enpleguari dagokionez, nabarmen hobea izan da kooperatiben bilakaera, krisi garaian, EAEko gainerako enpresetan baino”

5.3

Industriaren erronka

Industrian espezializatu izan da, hein batean bederen, euskal kooperatibismoa. Nazioarteko testuinguru ekonomikoan industriak duen garrantzia ikusirik —batez ere goi mailako teknologia duen manufaktura industriak—, balio erantsi handiko enpleguak sortzeko ahalmena duen garapen iraunkorreko eredu baten oinarria izaki, komeni da aztertzea euskal industria kooperatiboaren bilakaera. Azterketak dioskunez, ekonomiaren segmentu estrategikoetan eta eragileetan dira nagusi kooperatibak gure herrian.

Datuen arabera, zenbat eta gehiago hurbildu alor industrialera, orduan eta handiagoa kooperatibismoaren ekarpen erlatiboa. Kooperatiben pisu espezifikoa EAEko enpresen %1 baino ez da, eta enplegu osoaren %5 inguru dute; industrian., aldiz, enpleguaren %11 inguru kooperatibek sortua da. Baina txosten honetan aztertutako estatistiken arabera, aldaketarako joera atzematen da euskal kooperatibismoaren sektorekako egituraketan: hirugarren sektorea indartzeko halako prozesu bat bizi du kooperatiben munduak. Berretsi egiten dute joera hori Eusko Jaurlaritzaren Enplegu Saileko Gizarte Ekonomiako estatistikek.

“Azterketak dioskunez, ekonomiaren segmentu estrategikoetan eta eragileetan dira nagusi kooperatibak gure herrian”

| | 2006 | 2008 | 2010 | 1012 | 2014 | 14/06 |
|--------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------|
| 1. Sektorea | %0,2 | %0,4 | %0,3 | %0,2 | %0,3 | 0,1 |
| Industria | %49,3 | %46,3 | %43,4 | %43,6 | %40,7 | -8,6 |
| Eraikuntza | %2,2 | %2,2 | %2,6 | %2,7 | %2,1 | -0,1 |
| Zerbitzuak | %48,3 | %51,1 | %53,7 | %53,5 | %56 | 7,7 |
| Guztira | %100 | %100 | %100 | %100 | %100 | |

Iturria: Geuk prestautua, Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte Politiketako Saileko Gizarte Ekonomiako Estatistikako datuekin.

6. Taula – 2006-2014 epean kooperatibetako enpleguak sektore bakoitzan izandako bilakaeraren sailkapen erlatiboa

2006an, nahiko paretsua zen enpleguaren banaketa enpresa kooperatiboetako sektoreen artean, industria zerbitzuen aurretik zela betiere, baina gutxiagatik: industriak enpleguaren %49,3 zeukan, eta zerbitzuek, berriz, %48,3. 2014an, ordea, 2006an baino 8,6 puntu gutxiago zituen industriak, eta kooperatibetako enpleguaren %40,7 zeukan sektore horrek; zerbitzuen sektoreak, berriz, %56.

Beste zenbait adierazlek ere nabarmentzen dute kooperatiba sarearen hirugarren sektoreranzko joera hori. Kooperatibek sortzen duten Balio Erantsi Gordinaren (BEG) sektorerako banaketaren bilakaera aztertuta, berriz, antzekoa joera ikusten da: 2008-2014 epean, %16,5 egin zuen behera kooperatiba industrialek kooperatibek sortutako BEGean zuten parte hartzeak (%55,5etik % 49,2ra jaitsi zen 2014an); aitzitik, zerbitzuen sektoreko kooperatiben partaidetzak gora egin zuen (%42,7 2008an, % 49,4 2014an). Beraz, orekatu egin zen kooperatibek sortutako BEGean bi sektore horiek zuten partaidetza.

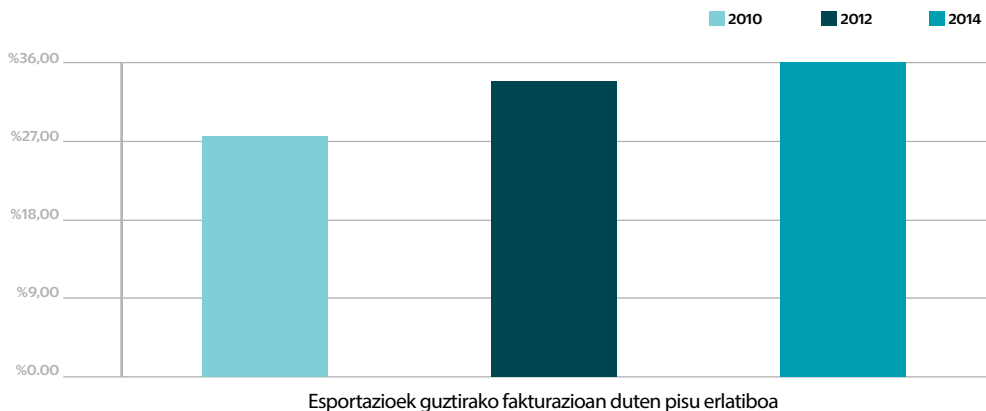
| | 2008 | | 2012 | | 2014 | | 14/08 (c.a) |
|--------------------|----------------------|--------------|----------------------|--------------|----------------------|--------------|---------------|
| | Abs. | % Egiaz | Abs. | % Egiaz | Abs. | % Egiaz | |
| 1. Sektorea | 5.388.407 | 0,2 | 1.443.557 | 0,1 | 3.520.274 | 0,1 | %-34,67 |
| Industria | 1.391.499.961 | 55,5 | 1.196.577.748 | 50 | 1.159.781.571 | 49,2 | %-16,52 |
| Eraikuntza | 38.866.872 | 1,5 | 39.203.323 | 1,6 | 29.544.243 | 1,3 | %-23,99 |
| Zerbitzuak | 1.071.847.671 | 42,7 | 1.157.087.983 | 48,3 | 1.166.038.867 | 49,4 | %8,79 |
| Guztira | 2.507.602.910 | 100,0 | 2.394.312.612 | 100,0 | 2.358.884.955 | 100,0 | %-5,93 |

Iturria: Geuk prestatu dugu koadroa, Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte Politiketako Saileko Gizarte Ekonomiako Estatistikako datuekin.

7. Taula – 2008-2014 epean kooperatiben beg-aren banaketak sektoreka izan duen bilakaera

Nolanahi dela ere, bilakaera horrek ez du ezeztatzen euskal kooperatibismoak ezaugarri duen nolabaiteko "industria espezializazioa", ezta kooperatibek euskal ekonomiaren industria espezializazioari egiten dioten berariazko ekarpena ere. Are nabarmenagoa da ekarpen hori gure lurraldeko enpresa traktoretan. Manufaktura industriaren datuei erreparatuta, hau ikusten da: zenbat eta handiagoa enpresen tamaina, orduan eta handiagoa kooperatiba portzentajea. Manufaktura industriako 100 eta 249 langile bitarteko enpresetan, %10,2 kooperatibak dira; 250 eta 499 langile bitarteko enpresetan, berriz, %22 da kooperatiba industrialen portzentajea; enpresa handienen artean, azkenik, 500 langiletik gorako Euskadiko manufaktura industriako 29 lantegietatik 9 (%31) kooperatibak dira; 13 (%44,8) SAK, eta 5 (%17,2) SMak.

Kooperatibek ekonomiaren alor estrategikoetan duten garrantziaren adierazle da, bestalde, nazioarteko merkatuetan posizio sendoagoak izateko egiten ari diren ahalegina. 2010-2014 epean, gora egin dute esportazioek kooperatiben fakturazio osoan (%27,7tik %35,9ra).



Iturria: Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila. 2014ko Gizarte Ekonomiaren Estatistika

4. Irudia- Esportazioek guztirako fakturazioan duten pisu erlatiboa

Are nabarmenagoa da ahalegin hori kooperatiba esportatzaileei erreparatzen badiegu. 2014ko fakturazio osoaren %65,2 esportazioei zegokien.



Iturria: Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila. 2014ko Gizarte Ekonomiaren Estatistika

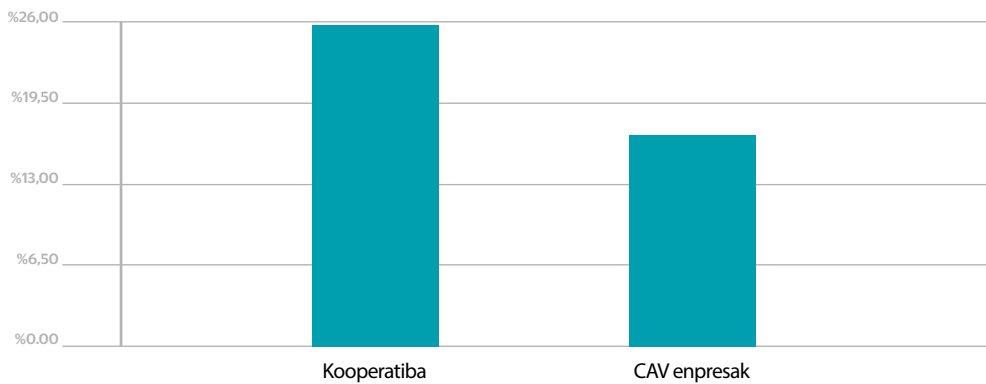
5. Irudia – Esportazioek enpresa esportatzaileen guztirako fakturazioan duten pisu erlatiboaren bilakaera. 2004-2014

“Are nabarmenagoa da ekarpen hori gure lurraldeko enpresa traktoreetan. Manufaktura industriaren datuei erreparatuta, hau ikusten da: zenbat eta handiagoa enpresen tamaina, orduan eta handiagoa kooperatiba portzentajea”

5.4

Kooperatiben berrikuntzarako joera

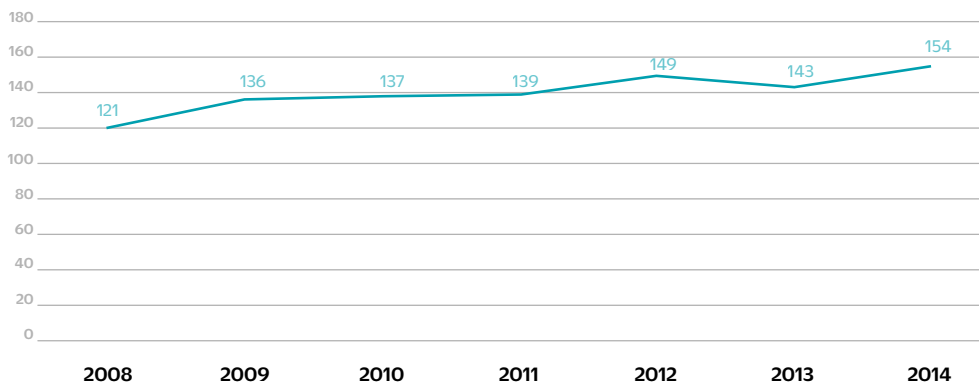
Ebidentziek diote kooperatibek gero eta gehiago bideratzen ari direla berrikuntza alorreko jardueretarantz. Enplegu Sailaren datuen arabera, 2012-2014 epean handiagoa izan zen berrikuntza alorreko jarduerak egiten zituzten kooperatiben portzentajea (%25,8) EAEko enpresa guztiena baino (%17).



6. Irudia - Berrikuntza jarduerak dituzten enpresen portzentajea 2014an

Euskal Autonomia Erkidegoko Lehiakortasunari buruzko 2015eko Txostenak ere berretsi egiten du kooperatibek gainerako enpresek baino gehiago ekiten dietela berrikuntzaren alorreko jardueri. Orkestra Institutuak egin zuen txosten hori, 2013ko datuekin⁹⁰. Azterketa horren arabera, honetan nabarmentzen dira kooperatibak gainerako enpresekiko berrikuntzaren alorrean: enpresa berritzaileen portzentaje handiagoa dute, gehiago gastatzen dute berrikuntzan, gaitasun gehiago sortzen dituzte enpresa barruan, jarduera handiagoa dute bai produktu berrikuntzan bai berrikuntza teknologikoan eta ez-teknologikoan, eta berrikuntza maila handiagoa dute merkaturatzen dituzten produktuek.

Bestalde, enpresa ereduak I+Gko jarduerarekiko duten jarrera ere aztergai izan dugu, EUSTATen datuei esker. Beheko koadroko datuek berresten dutenez, oro har kooperatibek joera handiagoa dute berrikuntzaz baliatzeko merkataritza enpresek baino. 2008-2014 epean, %27,2 igo da I+Gko jarduerak egiten dituzten kooperatiben kopurua; honenbestez, EUSTATen erregistroetan dauden I+Gko jarduera duten enpresetatik %8,9 kooperatibak dira.



Iturria: Geuk prestatua. EUSTATen datuekin (Ikerteta zientifikoko eta garapen teknologikoko jarduerari buruzko estatistika)

7. Irudia-EAEn I+G jarduerak egiten dituzten kooperatiben 2008-2014 bilakaera

“Oro har kooperatibek joera handiagoa dute berrikuntzaz baliatzeko merkataritza enpresek baino. 2008-2014 epean, %27,2 igo da I+Gko jarduerak egiten dituzten kooperatiben kopurua”

90: Hemen kontsulta daiteke: www.orkestra.deusto.es/competitividadcapv/imgs/informes/2015-orkestra-informe-competitividad.pdf

Epe berean, hazkunde handiagoa izan dute sozietate mugatuek; aldiz, ia %9 jaitsi da I+Gko jarduerak egiten dituzten sozietate anonimoen portzentajea.

| | 2008 | 2010 | 2012 | 2014 | 2008-2014 |
|-------------------|-------|-------|-------|-------|-----------|
| ENPRESAK, GUZTIRA | 1.495 | 1.568 | 1.652 | 1.720 | 15,05 |
| S. ANONIMOAK | 582 | 542 | 530 | 530 | -8,9 |
| S. MUGATUAK | 651 | 729 | 792 | 842 | 29,3 |
| KOOPERATIBAK | 121 | 137 | 149 | 154 | 27,2 |

Iturria: Geuk prestaturia, EUSTATen datuekin (Ikerketa zientifikoko eta garapen teknologikoko jarduerari buruzko estatistika)

8. Taula – EAEn I+Gko jarduerak egiten dituzten enpresen bilakaera, enpresa ereduaren arabera sailkatuta

Hurrengo koadroan ikusten denez, enpresa eredu batzuen eta besteen ratioak elkarrekin alderatuz gero, zenbait ñabardura agertzen dira. Bestek baino portzentaje eta zifra handiagoak dituzten arren, sozietate mugatuek dute ratorik txikiena, ehunetik bik bakarrik egiten baitituzte I+Gko jarduerak. Aldiz, ratio handiagoa dute sozietate anonimoek, bilakaera eskasagoa izan arren: ehunetik 8,5ek egiten dituzte I+Gko jarduerak. Kooperatibetako mailak, berriz, handiagoak dira (ratioa, %10).

| | 2008 | 2010 | 2012 | 2014 |
|----------------|------|-------|-------|-------|
| EAE-KOENPRESAK | 0,81 | 0,91 | 0,99 | 1,08 |
| S. ANONIMOAK | 6,86 | 6,95 | 7,70 | 8,56 |
| S. MUGATUAK | 1,47 | 1,60 | 1,82 | 2,02 |
| KOOPERATIBAK | 9,69 | 10,86 | 11,06 | 10,04 |

Iturria: Geuk prestaturia, EUSTATen datuekin (Ikerketa zientifikoko eta garapen teknologikoko jarduerari buruzko estatistika)

9. Taula - I+Gko jarduerak dituzten EAeko enpresa ereduaren ratioak

Azkenik, I+Gko jardueretan egindako gastuari buruzko estatistikei erreparatuta, ikusten da kooperatiben gastua sozietate anonimoek, sozietate mugatuek eta kooperatibek guztira egindako gastu osoaren %18 dela.

| | 2008 | | 2010 | | 2012 | | 2014 | |
|-----------------------|---------|-------|---------|-------|---------|-------|---------|-------|
| | Abs. | % | Abs. | % | Abs. | % | Abs. | % |
| Enpresa tradizionalak | 699.864 | 100,0 | 737.687 | 100,0 | 735.503 | 100,0 | 703.024 | 100,0 |
| S. Anonimoak | 379.621 | 54,2 | 381.554 | 51,7 | 345.728 | 47,0 | 335.981 | 47,7 |
| S. Mugatuak | 188.887 | 26,9 | 214.880 | 29,1 | 241.152 | 32,7 | 239.429 | 34,0 |
| Kooperatibak | 131.356 | 18,7 | 141.253 | 19,1 | 148.623 | 20,2 | 127.614 | 18,1 |

Iturria: Geuk prestatua, EUSTATen datuekin (Ikerketa zientifikoko eta garapen teknologikoko jardueri buruzko estatistika)

10. Taula - I+Gko gastu osoaren bilakaera (2008-2014) enpresa eredu tradizionaletan

Baina, horrez gain, gehiago gastatu zuten —batez beste— I+Gko jarduerak dituzten kooperatibek merkataritza enpresek baino. 2014an, batez beste 828.000 euro gastatu zituzten kooperatibek I+Gko jardueretan; sozietate anonimoek, berriz, 633.000, eta 284.000 sozietate mugatuek.

| | 2008 | 2010 | 2012 | 2014 |
|---------|---------|--------|-------|--------|
| GUZTIRA | 672,2 | 663,3 | 630,2 | 563,06 |
| SAk | 652,2 | 703,9 | 652,3 | 633,9 |
| SMak | 290,1 | 294,7 | 304,4 | 284,3 |
| KOOP.ak | 1.085,5 | 1031,0 | 997,4 | 828,6 |

Iturria: Geuk prestatua informazioa, EUSTATen datuekin (Ikerketa zientifikoko eta garapen teknologikoko jardueri buruzko estatistika)

11. Taula - I+Gko gastu osoaren batezbestekoa, enpresa ereduaren arabera (mila euro)

“Horrez gain, gehiago gastatu zuten —batez beste— I+Gko jarduerak dituzten kooperatibek merkataritza enpresek baino”

5.5

Ondorioak

Kapitulu honen xedea da zenbait daturen bidez azaltzea zer ekarpen egiten dioten gure lurraldeari langileak partaide dituzten enpresek. Batez ere EAeko kooperatiben estatistikak erabili ditugu lan honetarako.

Oro har, bizkorrago egokitzen dira kooperatibak inguruneko egoera konplexuetara. Hona azterketaren ondorioak:

- 1 Azken krisialdian, igo egin zen enpresa kooperatiboen kopurua; merkataritza sozietateena, berriz, jaitsi.
- 2 Sektore ekonomikoen arabera, hobe edo okerragoa izan da egoeraren bilakaera kooperatibetan: negatiboa industrian eta eraikuntzan, eta nabarmen positiboa zerbitzuen sektorean. Merkataritza sozietateen aldean, sektore guztietan izan dute bilakaera hobe kooperatibek.
- 3 Tamainari dagokionez, 500 langiletik gorako enpresetan izan ezik, datuek berresten dute gainerako segmentu guztietan kooperatibek bilakaera hobe izan dutela. Hain zuzen ere, segmentu horretan izan dute bilakaera positiboa merkataritza enpresek, gainerako segmentuetan ez bezala, non datu negatiboak izan baitituzte.
- 4 Bestalde, enpleguak ere gora egin zuen kooperatibetan (%7) 2008-2014 epean; aldiz, behera egin zuen, oro har, EAEn, sozietate mugatuetan eta, batez ere, sozietate anonimoetan.

- 5 Kooperatibetako enplegua sektoreka aztertuta, ordea, emaitza desberdinak ageri zaizkigu jarduera alorraren arabera. Enpleguak zrbitzuen sektorean sortutako lanpostuei esker izan du bilakaera positiboa EAEko kooperatibetan; bide batez, industrian eta eraikuntzan kooperatibek izan duten lanpostu galera konpentsatu dute zerbitzuen sektorean sortutakoek.
- 6 I+Gko enpresa jardueraren azterketak berretsi egiten du beste ikerketa batzuek diotena, hots, kooperatibek gainerako enpresek baino joera handiagoa dutela berrikuntzarako. I+Gko jarduerak dituzten enpresen ratioa handiagoa da kooperatibetan eta, gainera, jarduera horietarako baliabide gehiago erabiltzen dituzte.

Ikerketak egiaztatu duenez, ongizate, gogobetetze, konpromiso eta konfiantza maila handiagoak dituzte gizarte ekonomiaren alorreko langileek gainerako enpresetakoek baino. Hain justu ere, gizarte ekonomiako enpresek dituzte langileen parte hartze mailarik handienak, hiru adarretan (kudeaketa, emaitzak eta jabetza). Kooperatibek lurraldearen garapenari egiten dioten ekarpena ere frogatzen du azterketak. Izan ere, gainerako enpresek baino hobeto eusten diete jarduerari eta enpleguari (erresilientzia handiagoa) eta, gainera, baliabidez eta berrikuntza ahalmenez hornitzen dituzte euskal industria eta euskal berrikuntza sarea.

Bereziki garrantzitsuak dira ezaugarri horiek egungo testuinguruan. Zenbait ikerketaren arabera, euskal gizarteak arretaz erreparatu behar dio testuinguru global berriak eragingo duen mugimendu bikoitzari: alde batetik, Asiako “erraldioen” hazkuntzari, gai baitira kostuetan ez ezik kalitatean ere lehiatzeko (Europako batez besteko maila estandarrekin, adibidez). Asiarren hazkunde horrek arriskuan jar dezake garapen teknologiko ertain eta baxuko industria tradizional askoren geroa. Bestalde, ekonomia aurreratuenak aldatzen ari dira euren politika industrialen noranzkoa, eta goi teknologikoak manufaktura eta eskualdekako berrikuntza sistemak ari dira bultzatzen. Azterketa horietatik atera ditugun ondorioen arabera, bidegurutze batean dago euskal ekonomia: alde batetik, presioa egiten diote goraka ari diren herrialdeetako enpresek; bestetik, berriz, zail ari zaio egiten Europako herrialde dinamikoenen erritmoari eustea (Ortega & Loyola, 2018).

Ingurunean errotzea eta harekin bat egitea, horra langileak partaide dituzten enpresen ezaugarrietako bi. Zalantzarik gabe, oso garrantzitsuak dira kooperatibak —zehazki— eta langileak partaide dituzten enpresak —oro har— euskal gizarte eta euskal ekonomia egun dagoen bidegurutze horretan. Ekonomiaren segmentu estrategikoetan duten eraginagatik, ahalmen ekonomiko eta enpresarialagatik eta garapen banatuko eredu bat sortzeko duten berezko gaitasunagatik, garrantziko eginkizuna dute langileak partaide dituzten enpresek euskal ekonomiaren trantsizio prozesuan, eta oso lagungarriak izan daitezke garapen eredu jasangarri eta integratzaile baterantz jotzeko, sare industrial teknologikoki aurreratutako batean oinarriturik, zeinak gai izan behar baitu gizakion ongizatea bermatuko duten kalitateko eta balio erantsiko enpleguak sortzeko.

5.6

Bibliografía

- Bretos, I., & Morandeira, J. (2016). La economía social ante la actual crisis económica en la comunidad autónoma del País Vasco. *REVESCO: Revista de Estudios Cooperativos*, ISSN 1135-6618, No. 122, 2016, Págs. 7-33, (122), 7–33. Retrieved from <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5754550>
- Cantarero Sanz, S., González-Loureiro, M., & Puig Blanco, F. (2013). El efecto “economía social” en la supervivencia empresarial. *CIRIEC - España. Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa*, ISSN 0213-8093, No. 78, 2013, Págs. 175-202, (78), 175–202. Retrieved from <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4517878>
- Díaz Foncea, M., & Marcuello Servós, C. (2010). Impacto económico de las cooperativas. La generación de empleo en las sociedades cooperativas y su relación con el PIB. *CIRIEC - España. Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa*, ISSN 0213-8093, No. 67, 2010, Págs. 23-44, (67), 23–44. Retrieved from <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3325090>
- Morandeira, J. (2014). Euskal gizarte ekonomiaeren bilakaera krisi garaian. *Revista Vasca de Economía Social = Gizarte Ekonomiaren Euskal Aldizkaria*, ISSN 1698-7446, No. Extra 0, 2014 (Ejemplar Dedicado a: X Urteurrena, Krisiari Erantzuten Gizarte Ekonomia *Eta Ekonomia Solidariotik*), Págs. 137-153, (0), 137–153. Retrieved from <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5065776>
- Ortega, I., & Loyola, A. (2018). *Territorio, retos y cooperativismo*. Eskoriatza: Mondragon Unibertsitatea.
- Perad, P. (2016). *La crisis, ¿una oportunidad para la economía social española?* Madrid: Funcas.
- Pomares Hernández, I., & Grávalos Gastaminza, M. A. (2001). Cooperativas, desempleo y efecto refugio. *REVESCO: Revista de Estudios Cooperativos*, ISSN 1135-6618, No. 74, 2001, Págs. 69-84, (74), 69–84. Retrieved from <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=1119255>
- Román Cervantes, C. A. (2014). Las cooperativas españolas y los ciclos económicos. Un análisis comparado. *CIRIEC - España. Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa*.
- Sala Ríos, M., Farré Perdiguera, M., & Torres Solé, T. (2014). *REVESCO: revista de estudios cooperativos. REVESCO: Revista de Estudios Cooperativos*, ISSN 1135-6618, No. 115, 2014, Págs. 7-29, (115), 7–29. Retrieved from <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4754079>

Sala Rios, M., Torres Solé, T., & Farré Perdiguier, M. (2015). El empleo de las cooperativas. Un análisis comparativo de sus fases cíclicas y de su grado de sincronización. *CIRIEC - España. Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa*.

Soto Gorrotxategi, A., & Diaz Molina, L. (2018). Hego Euskal Herriko kooperatiba ehunaren bilakaeraren lurralde analisia. *Revista Vasca de Economía Social = Gizarte Ekonomiaren Euskal Aldizkaria, ISSN 1698-7446, No. 15, 2018, Págs. 77-102, (15)*, 77–102. Retrieved from <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6814294>

Villafañez, I. (2014). kooperatiben konkurtsoaren inguruan zenbait datu eta hausnarketa. *Revista Vasca de Economía Social = Gizarte Ekonomiaren Euskal Aldizkaria, ISSN 1698-7446, No. Extra 0, 2014 (Ejemplar Dedicado a: X Urteurrena, Krisiari Erantzuten Gizarte Ekonomia Eta Ekonomia Solidariotik)*, Págs. 117-135, (0), 117–135. Retrieved from <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5065775>

